

מטות מסעי (466)

מטות

אִישׁ כִּי יֵלֶךְ נָדָר לֵה' (ל. ג.)

בכמה מקומות, חז"ל מגנים בחריפות את מי שנודר נדרים, ואף משווים אותו לאדם ש"כונה במה" מחוץ לבית המקדש ומקריב שם באיסור ומצד שני, משבחים חז"ל את הנדרים (אבות, ג, יג): נדרים, סייג לפרישות. כלומר, הם הדרך הנכונה והמובילה לפרישות ראויה. ואם כן, לכאורה סתירה. וגם אלמלא סתירה זו יש להבין אם הנדרים הם דבר מגונה, כפי שכאמור מצאנו בכמה מקומות, מדוע בכלל נתנה התורה את האפשרות לנדר הרמב"ם בהלכות נדרים (פרק יג, הלכות כג-כה) מסביר שאין סתירה בין הדברים; שכן, יש להבחין בין קבלת נדרים כדרך חיים תמידית לבין קבלת נדרים כפתרון קיצוני זמני. כדרך חיים תמידית, נדרים אינם דבר רצוי; דבר שאדם מרגיש שראוי לו להתרחק ממנו, ימצא את הדרך ויעשה זאת ללא צורך בפתרון קיצוני של נדר. אך לעתים אדם נקלע להרגלים בעייתיים שכבר הושרשו בו עמוק, והוא מרגיש שבמצבו הפנימי הנוכחי, יקשה עליו מאוד להיגמל מהרגלים אלה בדרכים הרגילות. במצבים כאלה, מעניקה התורה לאדם, כפתרון נקודתי זמני את הכלי ההלכתי הנקרא נדר, שבו ניתן להשתמש עד לחזרה לאורח חיים נכון. הואיל ונדר הוא דבר מחייב, המחויבות שהוא יוצר נוסכת באדם כוחות להתגבר על הרגלים או עיוותים, שלעתים קשה להתגבר עליהם בדרך אחרת.

לֹא יִחַל דְּכָרוֹ כָּכָל הַיָּצָא מִפִּיו יַעֲשֶׂה (ל. ג.)

מי שנזהר בדיבורו, לבל תחולל שום מלה היוצאת מפיו ולא תהא לבטלה, עליו הכתוב אומר: "כָּכָל הַיָּצָא מִפִּיו יַעֲשֶׂה", ברכותיו מתקיימות וכל דיבור שלו נחשב כגזירה שיש למלאה, כפי שאמרו חכמינו: ותגזר אומר ויקם לך, צדיק גזר והקב"ה מקיים. ספר "מענינה של תורה"

וַיִּקְצַף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵזֶל (לא. יד.)

קשה למה באמת לא הרגו את הנקבות. והנה הרמב"ן (בפסוק ו) מביא דאיתא בספרי שאמר פינחס כשם שפקדתנו כן עשינו. ותמה הרמב"ן דא"כ למה קצף עליהם. ונראה דהנה השי"ת אמר למשה לנקום נקמת ישראל בהמדינים. ולפי זה גם הנקבות חייבין מיתה אף שאינם בני מלחמה, משום תקלה וקלון שבושה היא לישראל שאלה שנכשלו בהם ישראל ישארו בחיים. אך משה צוה לישראל לנקום נקמת ד' במדין, ולא הזכיר שהדבר לכבודן של ישראל, ולפ"ז אין הנקבות בכלל כי לאו בני כיבוש ומלחמה נינהו. והנה איתא במעילה (דף כ"א) דשליח המוסיף על ציווי המשלח עוקר השליחות

לגמרי. והנה הקב"ה אמר למשה נקום נקמת בני ישראל, שהוא בעצמו ינקום בהם, אלא שמושה שלח את פינחס והצבא דשלוחו כמותו. אך אם יוסיפו על דבריו ויהרגו גם הנקבות מסברא דתקלה וקלון, אז יעקרו השליחות לגמרי ולא יחשב כאלו קיים הוא המצוה, על כן השאירו את הנקבות בחיים. וזה שאמר פינחס כשם שפקדתנו כן עשינו, שעשינו בדיוק כפי לשונך שאמרת לנקום נקמת ד', ולא נקמת ישראל.

ספר מקח טוב

וְהֵייתֶם נָקִים מֵה' וּמִיִּשְׂרָאֵל (לב, כב.)

מצינו בתורה שתי מידות בהתנהגות האדם. התורה אמרה: "וְהֵייתֶם נָקִים מֵה' וּמִיִּשְׂרָאֵל", ואילו התנא בפרקי אבות אומר: "אל תהיה רשע בפני עצמך" היינו, מצד אחד נדרש האדם לצאת נקי וצדיק גם בעיני אחרים, ומאידך גיסא, די לו שהוא נקי בעיני עצמו. אלא בזמן שהאדם הוא איש ציבור, בעל מעמד, לא די בכך שהוא עצמו יודע על נקיות מעשיו, חייב הוא להסיר לזות שפתיים, כדי שלא יתחלל שם שמים על ידו ח"ו. אבל אדם פרטי, שאינו בעל עמדה ציבורית, די לו אם יודע הוא בעצמו שהוא נקי במעשיו.

חפץ חיים

מסעי

וַיִּסְעוּ מִתְּרַדְה וַיִּחַנוּ בְּמִקְהֶלֶת. וַיִּסְעוּ מִמִּקְהֶלֶת וַיִּחַנוּ בְּתַחַת (לג. כו.)

ה"בן פורת יוסף" מפרש פסוקים אלו על דרך הדרוש: אמרו חז"ל (סוטה מ.): לעולם תהא אימת ציבור עליך. אך כדי שיוכל האדם לקבל עליו עול הנהגת הציבור ולדרוש במקהלות עם, צריך שתסור ממנו האימתא דציבורא. ורמז לדבר: "וַיִּסְעוּ מִתְּרַדְה וַיִּחַנוּ בְּמִקְהֶלֶת", כשיוצאים מ"חרדה", מאימת הציבור, ניתן לדרוש "במקהלות" עם. והנה, יש כאלו הבורחים מן הכבוד ואינם רוצים לקבל על עצמם עול הרבנות, ומכיון שאינם חפצים ליהנות מכתרה של תורה מנהיגים עצמם במנהג דרך ארץ ועוסקים במלאכה וסחורה. ורמז לדבר: "וַיִּסְעוּ מִמִּקְהֶלֶת", בורחים מן הרבנות ומהנהגת הציבור. ומה עושה הקב"ה? "וַיִּחַנוּ בְּתַחַת", הקב"ה מורידם מפרנסתם ומביאם לידי דחק ומחסור, ואז בלית ברירה מקבלים על עצמם עול ההנהגה והרבנות, לתועלת הדורות.

ספר "ומתוך האור"

וַיַּעַל אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן אֶל הָר הַהוּא עַל פִּי ה' וַיָּמָת שָׁם בְּשָׁנָה... בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בָּאֶתֶד לַחֹדֶשׁ (לג. לה.)

הטעם שנזכר בתורה תאריך פטירת אהרן, מה שלא מצינו כן באף אחד בכל התנ"ך. כתב בביאורי מהר"א (לבעל תרומת הדשן) שדרשו חז"ל "וישמע הכנעני"

ששמע שמת אהרן ובא להלחם בישראל. רמז כאן הטעם שרצה להלחם, לפי שזה היה בר"ח אב בחודש שהורע מזלם של ישראל, כמ"ש בגמ' (תענית כט.) שמי שיש לו דין עם הגוי ישתמט ממנו בחודש אב. ורבינו בחיי כתב בספרו "כד הקמח" שכדי ללמדנו ששקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בהמ"ק, לכך מת אהרן בחדש שנשרף בו בהמ"ק זה חדש אב. ובפרדס יוסף מוסיף לפי זה שלכן בפרשת חוקת בה מסופר פטירת אהרן, לא נזכר בתורה תאריך פטירתו. אולם בפ' מסעי שנקראת בימי בין המצרים הזכירה התורה שנפטר בר"ח אב.

ספר "יגדיל תורה"

וְהָיוּ לָכֶם הָעֲרִים לְמִקְלָט (לה. יב)

התורה לא מנעה מגואל הדם לרדוף אחר הרוצח ולהורגו, כיון ש"יחם לבבו". בכל זאת קבעה התורה מקום ששם אין לו רשות להורגו למרות ש"יחם לבבו", והוא בערי מקלט, שעל ידי כך לא נפרץ גדר איסור רציחה לגמרי. וממילא הוא נשאר גדור באיסור רציחה, שהרי היתר ההריגה גם הוא מוגבל בגדרים וסייגים. היה הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל אומר, יסוד הדבר הוא, שעיקר שמירתו של האדם מלהתדרדר לעמקי התהום היא בהיותו גדור, ובשעה שהוא פורץ את הגדר, הרי הוא מסוכן ביותר, וזו היא דרכו של היצר הרע, היום אומר לו עשה כך, לפרוץ את הגדר בדבר קטן, עד שלבסוף אומר לו לך עבוד ע"ז (שבת ק"ה:). זהו הענין של מצות "בל תגרע", שהתורה גדרה את האדם בתרי"ג מצות, וכשהוא גורע מן המצוות, מלבד שחסרה לו מצוה זו, הנה התחיל הוא בפריצת הגדר, וגדר פרוצה לאו שמה גדר, שהרי אינה מונעת את האדם מלעבור אותה, וכשם ששדה הגדורה בגדר שנפרצה בו פרצה, כל השדה אינה שמורה, ולא רק כנגד הפירצה, כך האדם שפרץ פירצה בגדריו, כולו אינו שמור, והוא בסכנה להתדרדר לגמרי.

ספר "לתתן עליון"

וְיָשֶׁב בָּהֶם עַד מוֹת הַפֶּהֶן הַגָּדֹל (לה. כה)

כתב בספר "ישמח משה": שנינו: עדים שהעידו בפלוני שחייב גלות והוזמו, אין גולים תחתיו ואין נוהג בהם דין של "כאשר זמם" (מכות ב.). ולכאורה, מהו ההבדל שבין עונש גלות לשאר עונשים. רש"י כאן מבאר מה טעם יושב הרוצח בשגגה בעיר המקלט עד מות הכהן הגדול והרי עלולים הגולים הללו להתפלל למיתתו ובמה חטא הכהן הגדול, לפי שהיה לו לכהן הגדול להתפלל שלא תארע תקלה זו לישראל בחייו, כל זה שייך רק בהורג בשגגה, לא מתוך בחירה ומזיד, אזי יש טענה כנגד הכהן גדול שמייעט להתפלל שלא תארע תקלה כזו. אבל ברוצח במזיד, העושה מעשהו מתוך בחירה, לא שייך שיתפלל הכהן הגדול למנוע זאת. לפי זה מובן מפני מה שאין עדים זוממים גולים, שהרי עדות השקר שלהם נאמרה במזיד, מתוך בחירתם ברע, ואין כל תביעה על הכהן הגדול, לכן אינם גולים? כדי שלא יתפללו על מיתת הכהן הגדול.

ספר "להתענות באהבתך"

הלכה: תספורת בבין המצרים

מעיקר הדין מותר לספורים להסתפר ולהתגלח מ"ז בתמוז עד שבוע שחל בו תשעה באב, אך משבוע שחל בו ט' באב עד ט' באב אסור להסתפר ולהתגלח. שפם המעכב את האכילה, מותר לחותכו גם בשבוע שחל בו ט' באב. לא גזרו חז"ל איסור תספורת באישה, ולכן אישה יכולה להסתפר בכל ימי בין המצרים (וכל שכן לצורך שידוך או לצורך מצווה כגון למקווה וכדומה). מקום שנוהגים שלא להסתפר או להתגלח כלל בימי בין המצרים, לא גזרו חז"ל מנהגי אבלות במקום מצווה ולכן בעלי ברית מילה, המוהל, הסנדק, אבי הבן, חתן ביום חתונתו ובכל שבעת ימי המשתה, ילד ביום הבר מצווה, מותרים להסתפר לצורך המצווה, אך בשבוע שחל בו ט' באב אם באו לשאול, מורים להם שלא יסתפרו או יגלחו זקנם, אך הרוצה להקל יש לו על מה שיסמוך.

ע"פ השו"ע

פתגם: בטחון בשם הוא מנוחת הנפש. פתגם חסידי

חקירה: חופה

האשה קנויה לבעלה, (קניין), או שאסורה לשאר העולם (איסור) (פרי משה קניינים סז, סח. הגר"ט יט, רמב"ם, גם קניין וגם איסור) ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: מצות חסד

פעם אחת ילד ראה איש מבוגר שמתקשה לסחוב שקיות כבדות. הוא ניגש אליו והציע לעזור. יחד הם הלכו עד לביתו של האיש. האיש הודה לו בחיוך גדול. הילד הרגיש שמחה בלב, כי עשה מצוות חסד ועזר למישהו שזקוק לעזרה. מאותו יום הוא השתדל לעזור לכל מי שצריך.

סיפור חסידי

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה: בנימין בן אסתר, יוסף דוד בן ליאל, ברוך יואל שמעון ישראל בן פנינה, ראובן ישי בן מרצדס, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, פטריק יהודה בן גלדיס קאמנונה, אברהם רפאל בן רבקה, מאיר חיים בן גבי זווירה, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, מרים בת עזיזא, דוד בן מרים, יעל בת כמנונה, ישראל יצחק בן ציפורה, עמנואל בן סוזן אזיזה. שלום בית: גיולה חיה בת סופי לבנה ואילן יהודה יצחק בן סנדרה סולאנג. זיווג הגון: שרה זסון אנדרה בת דומיניק רינה, יוני מאיר משה בן אסתר, אילן אלי אהרן בן אסתר, קלואי אורה בת סופי לבנה, לולה לאה בת סופי לבנה, לאה בת רבקה, אלודי רחל מלכה בת חשמה, יוסף גבריאל בן רבקה. הצלחה רבה בכל: נאור דוד בן יעל דינה, ליטל בת יעל דינה, לחנה בת אסתר וליזבת מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'יזל לאוני. לעילוי נשמת: אלגרין שמחה בת אמילי, רינה בת רחל, קלוד שלמה בן ז'רמן רבקה, ראובן בן חנינה, ג'נט מסעודה בת ג'יזל יעל, שלמה בן משה, מסעודה בת בלח, גיא יונה בן לאה, יוסף בן מייכה. מורים משה בן מרי מרים. אליהו בן מרים, נסים חי הוברט בן ג'יזל, דוד בן מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה. אפרת רחל בת אסתר ייח כוכבה, אברהם בן אליעזר, מלכה אנרייט מרוזקה, אנדרה סעיד בן פורטונה מסעודה. קרול מול אדסה בת גבי זרעונה, אברהם בן אסתר, ראובן בן איזא, יהודה יוסף בן רחל.

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr